

foto Vlinderstichting

Natuurlijk verder

— Henk Groenewoud (ministerie van Economische Zaken)

Op 11 april presenteerde staatssecretaris van Economische Zaken, Sharon Dijksma, de nieuwe natuurvisie van het kabinet. Volgens haar is de kern van de visie dat de natuur niet beschermd moet worden tegen de samenleving, maar dat de natuur versterkt moet worden met de samenleving.

> De visie van Dijksma markeert een omslag in het natuurbeleid, met een bredere kijk op natuur, het verweven van 'groen' in de samenleving en geeft bovendien ruimte aan burgers en bedrijven voor eigen initiatief. Natuur is de basis onder economische vooruitgang en ons welzijn, zo is het uitgangspunt. Natuur levert basale grondstoffen voor onze economie. Het speelt een onmisbare rol bij zuivering van water en lucht en bij de groei van landbouwgewassen. Daarnaast biedt 'groen' dichtbijhuis mogelijkheden voor ontspanning en recreatie. In de komende jaren wordt het belang van natuur voor onze welvaart alleen maar groter. De staatssecretaris wijst bij publicatie van de visie op twee mondiale uitdagingen: "De wereldbevolking groeit met 2 miljard mensen, naar 9 miljard mensen in 2050. En tegelijkertijd worden nu al onze natuurlijke hulpbronnen overbelast en soms zelfs uitgeput. Wij hebben dus de opdracht om wereldwijd 60% meer eten en drinken te gaan produceren met minder belasting op onze natuurlijke hulpbronnen."

Basis onder ons bestaan

In de afgelopen decennia is de focus van het natuurbeleid steeds meer komen te liggen op bescherming. Daarbij lag het accent op natuur als waarde in zichzelf met nadruk op instandhouding soorten en gebieden. Deze bescherming werd geboden door natuur te scheiden van de rest van de samenleving. Een aanpak die resultaten heeft opgeleverd. Zo is de achteruitgang van de Nederlandse natuur geremd en is de oppervlakte natuur toegenomen. Maar deze scheiding leidde ook tot spanningen. In de nieuwe natuurvisie wordt deze bescherming niet losgelaten. Nederland houdt zich aan internationale afspraken om onze biodiversiteit te verbeteren. En er wordt fors geïnvesteerd in meer natuur. Maar er is meer nodig dan dat.

Veertien jaar geleden riep de nota *Natuur voor Mensen, Mensen voor Natuur* al op tot eerste 'vermaatschappelijking' van het natuurbeleid. De huidige visie gaat verder en wil de natuur onderdeel maken van de samenleving. Natuur is meer dan kwetsbare planten en dieren in een afgebakend

< Deze rotonde is twee jaar geleden geadopteerd door De Vlinderstichting in samenwerking met Paardekooper Tuinen. Hij is beplant met bloemen en planten die belangrijk zijn voor vlinders. Niet alleen wordt een klein stukje natuur zo ingericht dat er meer vlinders worden aangetrokken, er wordt ook aandacht gevraagd voor het belang en bescherming van vlinders.

gebied. Natuur is de basis onder ons bestaan en onder onze welvaart. Alleen door dat te erkennen en te gebruiken kunnen we de natuur in stand houden en kan het draagvlak voor natuur toenemen. De betrokkenheid van mensen bij onze natuur neemt toe, zo blijkt uit het groeiend aantal 'groene' initiatieven. Steeds meer mensen doen ook 'groen' vrijwilligerswerk, zo blijkt uit cijfers.

Win-win situaties

Met de nieuwe natuurvisie wil de rijksoverheid initiatieven stimuleren om de natuur te versterken. Vaak wordt gedacht dat dit leidt tot een beperktere economische groei en wordt er bijvoorbeeld gewezen op tegenstellingen tussen natuur, economie en landbouw. Die zijn er ook, maar door die uit te vergroten worden de uitdagingen voor de komende eeuw – meer voedsel met minder belasting van natuurlijke hulpbronnen – niet opgelost. Met behulp van natuur kan de landbouw ook versterkt worden, zoals voorbeelden in agrarisch natuurbeheer laten zien. Staatssecretaris Dijksma wijst daarbij bijvoorbeeld op agrarisch natuurbeheer, waarbij akkerranden worden vrijgehouden: "Bijen profiteren bijvoorbeeld van bloeiende akkerranden en dat leidt weer tot betere bestuiving van gewas-

sen voor de boer. Dat soort win-win combinaties tussen economie en natuur moeten continu opgezocht worden". Dat gebeurde in het verleden ook al. Van oudsher worden natuurgebieden gebruikt voor economie, bijvoorbeeld voor bescherming tegen overstromingen en voor de winning van zuiver drinkwater. Zonder dit gebruik zouden veel natuurgebieden in de vorige eeuw waarschijnlijk een andere bestemming hebben gekregen. Nieuwe natuurcombinaties en natuurinclusief werken kunnen bijdragen aan zowel de ecologische waarde als vergroting van het maatschappelijk draagvlak voor natuur.

Decentralisatie

Met het Natuurpact uit 2013 heeft de decentralisatie van het natuurbeleid naar de provincies definitief vorm gekregen. Het was de uitkomst van een zorgvuldig proces dat al in 2007 is ingezet met de invoering van Wet Inrichting Landelijk Gebied. Het Rijk draagt daarbij zorg voor de kaders. In de natuurvisie staat dat als volgt beschreven: "Het Rijk formuleert de inhoudelijke ambities en de uitvoeringskaders voor het natuurbeleid op basis van zijn positie in internationale verbanden zoals de EU en de VN, en op basis van zijn verantwoordelijkheid voor provincieoverstijgende en landsdoorsnijdende thema's (denk aan waterbeheer, kennisontwikkeling, internationale handel en dergelijke). Provincies werken aan de realisatie van de natuurambities, onder meer door het Natuurnetwerk Nederland, en zorgen daarbij voor onderlinge samenhang."

Naar een robuuste natuur zonder micromanagement

In de natuurvisie staat dat we niet te veel moeten 'micromanagen' als het gaat over natuur. Dit begrip verwijst naar discussies over natuurbeleid. Die discussie richt zich vaak op rigide doelen voor

relatief kleine stukken natuur. Concreet: "Het gaat niet om de laatste vleermuis op één bepaalde locatie, maar over gezonde natuur voor mensen, planten en dieren". Door klimaatverandering en aanpassing van het landschap ontstaat steeds meer de behoefte om te sturen op bredere goede condities voor 'groen'. Dat betekent dus niet per se blijven vasthouden aan ooit vastgelegde soorten en habitats. Het vraagt om enige flexibiliteit om uiteindelijk een sterkere natuur voor de samenleving te behouden. Mensen hebben die brede natuur nodig, en een gezonde natuur vraagt om goede condities van water, bodem, lucht en om ruimte voor natuurlijke processen. Wisselwerking dus. Er is dan een aanpak op grotere schaal nodig, waarbij de verschillende delen in samenhang worden beschouwd. Betrokkenheid van de streek en zijn bewoners zijn een vereiste voor instandhouding en versterking van gezonde natuur, zo is de gedachte.

Van visie naar acties

In de komende periode wordt de visie vertaald naar concrete acties. Het wenkend perspectief voor komende decennia is een robuuste natuur die midden in de samenleving staat. Die verandering is al op veel plaatsen zichtbaar. Door decentralisatie is het natuurbeleid bovendien dichterbij de praktijk en bij burgers komen te staan. Het agrarisch natuurbeheer wordt dan ook ingericht volgens de principes van de gebiedsgerichte aanpak met gebiedscollectieven. Na publicatie van de natuurvisie heeft de staatssecretaris een maand lang reacties uit de samenleving gevraagd en deze zijn in groten getale binnengekomen. Een volgende stap is het verwerken van al deze reacties in een concreet uitvoeringsprogramma voor de komende jaren. Mensen en bedrijven krijgen vervolgens volop ruimte om initiatieven te ontplooiën en zo het 'groen' in Nederland te versterken.<

Opgave is te komen tot een veelzijdige natuur met een stevige basis. De rijksoverheid draagt zorg voor het 'fundament' met een toekomstbestendige natuur (onder meer door het Nationaal Natuurnetwerk), met effectieve wetgeving, met inzet voor natuurcombinaties en natuurinclusieve investeringen en met het benodigde kennisnetwerk. De samenleving kan daar vervolgens op bouwen, door eigen initiatief, groen ondernemerschap, natuurinclusieve landbouw, natuurcombinaties en het realiseren van een groene werk- en leefomgeving.

Totstandkoming

Het proces om tot de nieuwe visie te komen is anderhalf jaar geleden gestart met uitgebreide consultaties van bedrijven, burgers, maatschappelijke organisaties en overheden. Onderdeel van de totstandkoming was de Natuurtop medio 2013, waar de eerste gedachten over de koers van de nieuwe visie werden getoetst met alle betrokkenen bij het natuurbeleid.